

Θαλασσινά Θέματα στη Νεοελληνική Ζωγραφική

[Άρθρα / Πολιτισμός](#)

[Κατερίνα Χουζούρη](#)

«...Ποιος θα θερίσει τη θάλασσα

Θα βγάλει άσπρο χορτάρι

Τα νιάτα μας να θρέψει

Όχι με αφρό

Αλλά με στάρι αρμυρό;

Καλότυχη η θάλασσα μας γνέφει

Τ' απάνω της πουλιά σα να την οδηγούν

Σα να την φέρνουν στην αγκαλιά τους...

Η θάλασσα θρυμματίστηκε σε αναρίθμητα κρύσταλλα

Τα μαζέψαμε και καβάλλα στον άνεμο ταξιδεύουμε...»

Γιώργου Σαραντάρη, *Τρία Ποιήματα της Θάλασσας* [\[1\]](#)

Το λιμάνι του Βόλου Κωνσταντίνος Βολανάκης Λάδι σε ξύλο, 32,5 x 48 εκ. Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου Αρ. έργου 2620

«Παρά θίν' αλός[2]. Θαλασσινά Θέματα στη Νεοελληνική Ζωγραφική. Από τις συλλογές της Εθνικής Πινακοθήκης και του Ιδρύματος Ε. Κουτλίδη», επιγράφεται η νέα έκθεση του Ιδρύματος Θεοχαράκη, η οποία θα εγκαινιαστεί στις 15 Φεβρουαρίου, από την Υπουργό Πολιτισμού, Λυδία Κονιόρδου και θα διαρκέσει έως τις 7 Μαΐου.

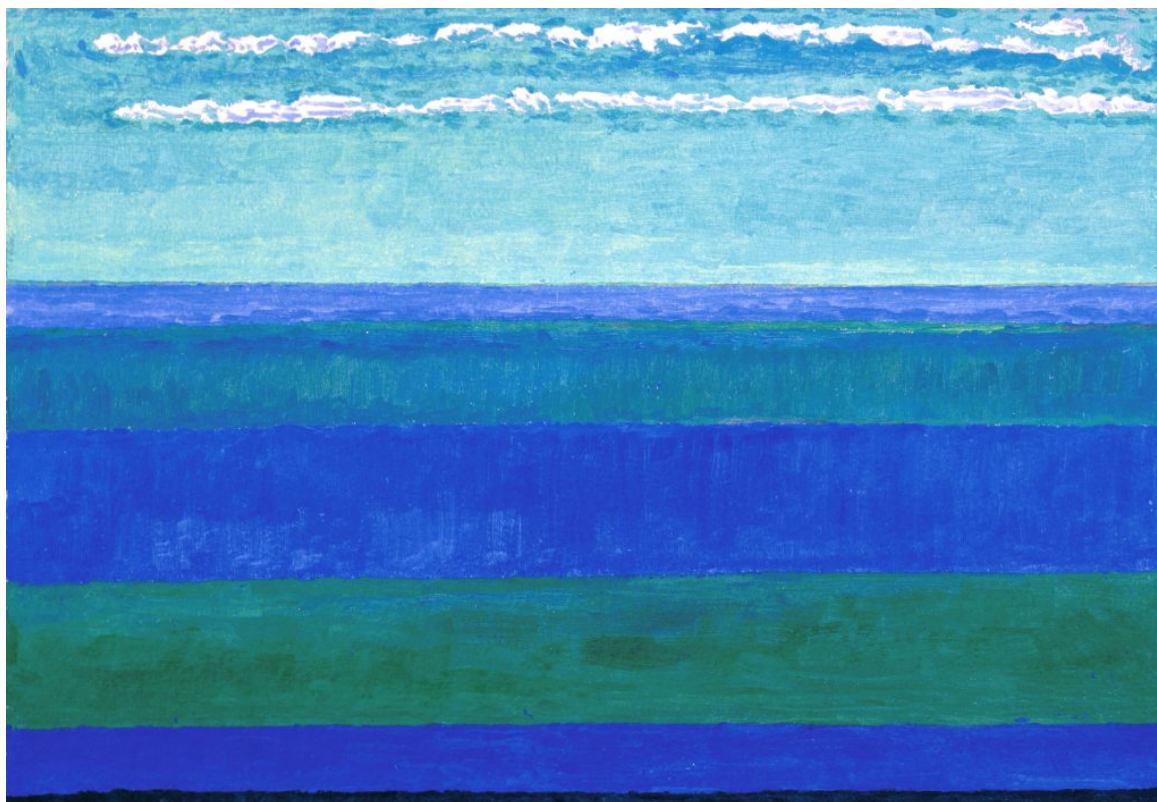
Το λιμάνι της Κοπεγχάγης, 1874 Ιωάννης Αλταμούρας Λάδι σε μουσαμά, 39 x 65 εκ. Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου Συλλογή Ιδρύματος Ε. Κουτλίδη Αρ. έργου 165

Αντιπροσωπευτικά έργα των Κωνσταντίνου Βολανάκη, Βασίλειου Χατζή, Ιωάννη Αλταμούρα, Κωνσταντίνου Μαλέα, Νικόλαου Λύτρα, Κωνσταντίνου Παρθένη, Μιχάλη Οικονόμου, Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα, Γεράσιμου Στέρη, Σπύρου Παπαλουκά, Αγήνορα Αστεριάδη, Θάνου Τσίγκου, Πάρι Πρέκα, Γιάννη Γαίτη, Παναγιώτη Τέτση, Δημοσθένη Κοκκινίδη, Κώστα Τσόκλη, Βασίλη Θεοχαράκη, Μαρίας Φιλοπούλου, Γιάννη Αδαμάκου, Θανάση Μακρή και Μιχάλη Μαδένη, εβδομήντα τέσσερα έργα στο σύνολό τους, θα παρουσιαστούν σ' αυτήν τη θεματική έκθεση. Όλα τα έργα προέρχονται από τις συλλογές της Εθνικής Πινακοθήκης και του Ιδρύματος Ε. Κουτλίδη, του Υπουργείου Πολιτισμού, της συλλογής Σωτήρη Φέλιου και του Ιδρύματος Β. και Μ. Θεοχαράκη.

Υδρα, 1918-1920 Κωνσταντίνος Παρθένης Λάδι και μολύβι σε χάρντμπορντ, 23 x 31 εκ. Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου Αρ. έργου 2636

Η Διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης, Ομότιμη Καθηγήτρια Ιστορίας της Τέχνης, Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα, σημειώνει στον ομότιτλο κατάλογο της έκθεσης: «... Θάλασσα και θαλασσινά θέματα κυριαρχούν στην τέχνη που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα από το 3000 π.Χ., από τις νωπογραφίες της Θήρας και της Μινωικής Κρήτης ως τις αγγειογραφίες με τριήρεις, ιστιοφόρα ή θαλασσινούς θεούς και ήρωες.

Θάλασσα στην Πάρο, 1948 Σπύρος Παπαλουκάς Λάδι σε χαρτόνι, 44 x 62 εκ. Συλλογή Ιδρύματος Β & Μ Θεοχαράκη

Η θαλασσογραφία, επιβιώνει στη λαϊκή τέχνη στη διάρκεια της μακράς τουρκικής δουλείας, για να ξαναγεννηθεί με την αναγέννηση του ελληνικού κράτους, μετά τον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας. Ο πρωταγωνιστικός ρόλος των Ελλήνων ναυτικών στον Αγώνα, οι τολμηρές επιχειρήσεις στην θάλασσα, οι ναυμαχίες, θα προσπορίσουν πλούσια θέματα στην ιστορική ζωγραφική της Σχολής του Μονάχου. Νικηφόρος Λύτρας, Νικόλαος Γύζης, Κωνσταντίνος Βολανάκης ύμνησαν... τα κατορθώματα των Ελλήνων στη θάλασσα.»

*Μέσα στην αντάρα της θάλασσας, 2012 Βασίλης Θεοχαράκης Λάδι σε μουσαμά, 125 x 200 εκ.
Ιδιωτική Συλλογή*

Η επιμελήτρια της έκθεσης Λαμπρινή Καρακούρτη-Ορφανοπούλου, αναφερόμενη στον τίτλο και στο θέμα της έκθεσης, τονίζει μεταξύ των άλλων: «Παρά θίν' αλός: η ομηρική φράση της Ιλιάδας, αποτελεί πολύτιμο λίθο της γλωσσικής μας παρακαταθήκης και συνάμα μας ταξιδεύει στο λεκτικό πλούτο που δημιουργήσαμε ως λαός, αναφερόμενοι στον απέραντο και μαγικό κόσμο της θάλασσας. Η θάλασσα στο ομηρικό έπος, το αρχετυπικό και πανάρχαιο σύμβολο της περιπλάνησης και περιπέτειας του ανθρώπου, θα ταυτιστεί με το ταξίδι, θα καθορίσει τον ελληνικό πολιτισμό και την ιστορική του συνέχεια. Το θέμα της έκθεσης, η θάλασσα, άμεσα συνδεδεμένη με τη ζωή του ελληνικού λαού, την ιστορία του, τα βιώματά του αποκτά συμβολικό χαρακτήρα στις μέρες μας και προτείνει στον επισκέπτη της έκθεσης, ένα ταξίδι πλημμυρισμένο από το φως και το χρώμα της Ελλάδας, παρακολουθώντας όλα τα στάδια της θαλασσογραφίας, από τα μέσα του 19ου αιώνα έως στις μέρες μας.

Βάρκα με τη σκιά της, 2007 Κώστας Παπανικολάου Αβγοτέμπερα σε μουσαμά, 180 x 180 εκ. Συλλογή Σωτήρη Φέλιου

Η έκθεση οργανώθηκε στις τρεις αίθουσες του Ιδρύματος Θεοχαράκη, ακολουθώντας μια διαδοχική εξέλιξη της ελληνικής θαλασσογραφίας από τον 19ο αιώνα στον 20ό αιώνα και διαρθρώνεται σε τρεις ενότητες, βάσει των μορφολογικών στοιχείων που τις διακρίνουν. Η σύντομη αυτή αναδρομή και οι αναφορές σε έργα Ελλήνων καλλιτεχνών, αποτελεί μια προσπάθεια εικαστικής περιήγησης και γενικής θεώρησης της εξέλιξης της θαλασσογραφίας στη νεοελληνική τέχνη, μέσα από τις συλλογές της Εθνικής Πινακοθήκης και του Ιδρύματος Ευριπίδη Κουτλίδη.

Ακρωτήριο Σκύλαιον II, 2011-2014 Παναγιώτης Τέτσης Λάδι σε μουσαμά, 125,5 x 421 εκ. Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου Δωρεά του καλλιτέχνη Αρ. έργου 13324

Από αυτήν την περιήγηση, αναδεικνύεται όχι μόνο η εικαστική γραφή των διαφόρων δημιουργών, αλλά και η ανανέωση και η νέα προσέγγιση του θέματος της θάλασσας, από τους σύγχρονους καλλιτέχνες. Τα θαλασσινά θέματα διατρέχουν όλη την ιστορία της νεοελληνικής τέχνης, αναδεικνύοντας την κομβική σημασία του Αιγαίου, στον προσδιορισμό της ελληνικής ταυτότητας και επιβεβαιώνοντας τον Οδυσσέα Ελύτη πως η θάλασσα είναι η κληρονόμος της ελληνικής παράδοσης.»

Κατερίνα Χουζούρη

[1] Το ποίημα περιλαμβάνεται στο συλλογικό τόμο των Αντώνη Φωστιέρη και Θανάση Νιάρχου, *Έλληνες Ποιητές για τη Θάλασσα*, Ανθολόγηση, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1997

[2] Η απόδοση στη δημοτική, θα μπορούσε να είναι: Δίπλα στη θάλασσα

<http://bit.ly/2IAOoU4>